

Historie: John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 2

Čtení na pokračování

Historie

2.

**John Smith, Thomas Helwys
a první baptistický sbor v Anglii**

Historie

John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 2

Čtení na pokračování z knihy

JOHN SMITH, THOMAS HELWYS, A PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII.

JOHN SMITH SE-BAPTISTA
THOMAS HELWYS

A
PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII

S NOVÝM SVĚTLEM NA CÍRKEV OTCŮ POUTNÍKŮ

WALTER H. BURGESS, B.A.

LONDÝN
JAMES CLARKE & CO., 13 & 14 FLEET STREET
1911.

KAPITOLA II.

Kariéra Johna Smithe v Cambridge – Francis Johnson a londýnská separatistická církev

Příběh založení první baptistické církve v Anglii se dotýká náboženského života země v mnoha bodech. Přivádí nás do styku s preláty i puritány, konformisty i separatisty, prudkými nadšenci i střizlivými nizozemskými mennonity.

Nejblíže se však točí kolem životů tří pozoruhodných mužů — Johna Smithe, Thomase Helwyse a Johna Murtona — jejichž dílo zanechalo trvalou stopu v náboženském životě anglicky mluvících národů.

Vylíčením toho, co je o těchto mužích známo, bude zároveň vyprávěn příběh hnutí, v němž stáli v čele; neboť pro ně bylo náboženství nejvyšším zájmem života a náboženské pohnutky řídily a určovaly jejich jednání.

V rozmezí šesti let se odloučili od anglikánské církve, utvořili samostatné náboženské společenství, prchli před pronásledováním do Amsterdamu, dospěli k přesvědčení, že křest, jak se uděluje v anglikánské církvi, je neplatný, a znovu své společenství uspořádali novým křtem.

Poté se Helwys s Murtonem od Smithe oddělili a — přesvědčeni, že prchat před pronásledováním je nesprávné — se s hrstkou stoupenců vrátili založit svou církev v Londýně.

O Smithově dětství a rodišti dosud není nic s jistotou známo.

Je obtížné vysledovat dějiny kohokoli, kdo nese tak běžné jméno, není-li k dispozici nějaké dobové svědectví o jeho rodině a místě původu.

Pravda, jeho jméno se často uvádí jako „Smyth“, [1] ale tato varianta obvyklejší podoby slova nijak nepomáhá při pátrání po podrobnostech jeho raného života.

Z nahodilé zmínky o něm u reverenda Josepha Halla, pozdějšího biskupa v Norwichi, který byl jeho současníkem v Cambridge, lze soudit, že měl v době svého příchodu na univerzitu bydliště v Lincolnshiru.

Zdá se mi pravděpodobné, že náležel k rodině Smithů, která měla spojení jak s oním hrabstvím, tak se sousedním hrabstvím Nottingham.

Jeho rodiče stáli natolik vysoko, aby mohli poslat syna na univerzitu, a on sám tak dobře využil svých příležitostí, že byl připraven plně těžit z kolegiálního vzdělávacího kurzu.

Skutečnost, že se imatrikuloval jako „sizar“, to jest student nižšího stupně, jenž dostával stravu a výuku za snížený poplatek a na oplátku konal v Koleji (Hall) určité služby, však ukazuje, že jeho rodina nebyla zámožná, a svědčí o jeho vlastní touze nabýt vzdělání.

Imatrikuloval se na Christ's College v Cambridge roku 1586, a z toho lze vyvodit, že se narodil na počátku osmé desítky onoho století. Bohužel, matrika přijetí na „Christ's“ začíná teprve rokem 1622, takže z tohoto pramene nezískáme žádnou stopu o jeho rodišti či rodičích.

V knihovně této koleje je nádherně vázaný svazek s pergamenovými listy, zjevně věnovaný zakladatelkou Margaret Beaufortovou (1443–1509), matkou Jindřicha VII., k užití jako matrika. Byl příliš krásný na to, aby se používal, a jeho listy jsou dodnes prázdné.

Christ's College, zřízená královskou licencí roku 1505 přeměnou „Božího domu“ (*God's House*), starší nadace, v řádnou kolej, byla v té době hnízdem puritanismu.

Vysílala nepřetržitý proud energických puritánských kazatelů a spisovatelů. Sir Walter Mildmay, zakladatel Emmanuel College, tu studoval. John Udall, který zemřel ve vězení neprávem podezírán z účasti na sepsání pamfletů *Marprelate*, byl členem „Christ's“, stejně tak Walter Travers, Laurence Chaderton a William Perkins, všichni probouzející puritánští kazatelé.

Na této koleji byli studenty Arthur Hildersham a Richard Bernard, s nimiž se John Smith v pozdějších letech dostal do konfliktu. Mnoho pro puritanismus vytrpěli, ale odmítli se od církve oddělit. V tom se lišili od jiného významného člena „Christ's“, Francise Johnsona (1562–1618), který směle postoupil od puritanismu k separatistickému stanovisku a byl zvolen pastorem oné Církve Kristovy v Londýně, jež později našla útočiště v Holandsku.

Poznámky

[1] V záznamu o imatrikulaci v Cambridge, březen 1586, je zapsáno „Smythe“. Viz Peile, *Biographical Register of Christ's College*, 1911, s. 185.

Když Smith nastoupil na univerzitu, měl Francis Johnson svůj kolegiátní kurs dokončen. Na jaře roku 1579 přišel ze svého rodného Richmondu v Yorkshiru a vstoupil na Christ's College, kde promoval v roce 1581 a magisterského stupně dosáhl roku 1585. Byl zvolen fellowem a věnoval se tutorské práci.

Právě v této souvislosti se Smith a Johnson sblížili, neboť se dozvídáme, že Francis Johnson byl jeho tutorem. O mnoho let později, v předmluvě k „Paterne of True Prayer“, když se Smithova lojalita k anglikánské církvi začala rozmyšlet, vzpomněl na tyto dny:

„Od některých z těch, kdo se oddělují od naší církve kvůli stanovenému formuláři modlitby, jsem v Cambridge přijal část svého vzdělání.“

A Richard Bernard výslovně praví, že Johnson byl Smithovým tutorem.

Cambridge byla v té době rozbourěna otázkami stavu duchovenstva a správného uspořádání církve. Spor o oděv, jenž zuřil v dřívější části vlády, vystřídala širší rozepře, dotýkající se celé ústavy církve.

Puritánská strana zastávala, že Nový zákon ukládá formu církevní vlády a kázně velmi odlišnou od té, kterou celé zemi vnutila silná vůle Alžběty a kterou Whitgift nyní uplatňoval přísněji než kdy předtím.

Ti, kdo si přáli další reformu náboženství, byli podporováni mnohými, kteří z politických důvodů chtěli anglikánskou církev výrazněji odlišit od římského katolicismu.

Svévolné jednání mnohých biskupů činilo lidi ochotnými přijmout presbyterní teorii rovnosti služebníků a zneužívání patronátu vyvolávalo požadavek, aby lid měl hlas při povolávání a volbě těch, kdo mu mají sloužit ve svatých věcech.

Tím vznikla v zemi silná reformní strana a v Cambridge měla své čilé středisko.

Poznámky:

[1] Bernard, *Separatists' Schism*, s. 38. Potvrzuje i Wm. Bradford: „Mr. Johnson, který býval jeho tutorem.“ Viz Young, *Chronicle of the Pilgrim Fathers*, 1844, s. 450.

Puritáni, s vrozeným sklonem k demokratickým zřízením, instinktivně hleděli k parlamentu jako k prostředku, jímž lze v náboženství provést reformu. Pouhé měsíce po Smithově příchodu na univerzitu předložila puritánská strana v novém parlamentu (27. února 1587) návrh zákona

obsahující jejich žádoucí reformy spolu s „knihou“, která by byla změnila celou formu církve v Anglii. Královna jednání rázně zastavila a každého, kdo se odvážil věc znovu otevřít, poslala do Toweru. Proti takovému postupu se těžko argumentovalo.

Za situace, kdy byly otázky církevní reformy hlavními tématy dne, se jich Francis Johnson směle chopil v kázání v St. Mary's, Cambridge, 6. ledna 1588. Jako text si vzal 1Pt 5,1-4:

„Starší mezi vámi napomínám, já, spolustarší a svědek utrpení Kristových a také účastník slávy, která má být zjevena: Paster stádo Boží, které je mezi vámi, dohlížejíce na ně nikoli z donucení, nýbrž dobrovolně; ne pro mrzký zisk, nýbrž s ochotnou myslí; ani ne jako páni nad Božím dědictvím, nýbrž buďte stádu příklady. A když se ukáže nejvyšší Pastýř, obdržíte neuvadnoucí korunu slávy.“

Vynikající text pro puritánské kázání. Johnson stanovil, že presbyterní forma církevní správy je nejvhodnější podle Nového zákona a proto má být dána přednost před episkopátem. Pro tento smělý výrok trpěl vězením. [1]

Poznámky:

[1] Podrobnosti k tomuto případu viz Brook, *Puritans*, sv. I, s. 396, a sv. II, s. 89 a násl., články o Cuthbertu Bainbriggovi a F. Johnsonovi.

Za tento smělý výrok trpěl vězením.[1] Po dvaceti týdnech prosil Burghleyho o propuštění. Dne 19. října 1589 byl znovu předveden k přezkoumání a bylo vyžadováno, aby odvolal; následující neděli tak učinil, avšak „vyumělkovanými“ slovy, a proto mu bylo 30. října nařízeno opustit univerzitu. Odmítl, prohlásiv rozsudek za naprosto nespravedlivý.

18. prosince 1589 byl tedy znovu uvězněn a třebaže byla 23. prosince 1589 kancléři předložena petice podepsaná mnoha členy univerzity, záhy musel odejít. Kolem mu vyplácela stipendium do „Lady Day“ 1590, poté jeho jméno z listiny fellowů mizí.

Z Cambridge odešel do Middelburgu a stal se kazatelem anglických kupců, úřadu, který před ním zastával Thomas Cartwright. Dosud se neoddělil od anglikánské církve: byl puritánem hluboce nespokojeným s její ústavou a krutě zacházeným s jejími buřiči, avšak zůstával s ní ve společenství a doufal v reformu.

Případ Francise Johnsona musel vzbudit rytířský zájem u někoho tak vznětlivého a optimistického temperamentu, jako byl Smith; vyhlížel zprávy o svém někdejším tutorovi a bedlivě si všímal jeho dráhy.

Jak podivuhodná to byla kariéra! Dalo by se myslit, že Johnson bude dosti šťasten ve službě anglickým kupcům v Middelburgu, kteří mu poskytnou 200 liber ročně, na ty časy mimořádně štědré stipendium. Městské úřady povolily jeho sboru užívat Gasthuis Kerk. Předchůdci v úřadu, Cartwright a Dudley Fenner, zformovali sbor na presbyterním plánu, s nímž byl sám zcela zajedno.

Poznámky:

¹ Datováno 23. prosince 1589. Lansdowne MS. 61, s. 56-67. Smithovo jméno se na této petici neobjevuje. Mezi signatáři lze uvést Williama Perkinse, Cuthberta Bainbrigga a Richarda Wrighta.

Jeho předchůdci v úřadě, Cartwright a Dudley Fenner, [1] utvořili sbor podle presbyterního plánu, s nímž byl sám plně zajedno. Ačkoli se zdálo, že vše přeje dlouhému uspořádání, blížila se změna. Johnson měl záhy učinit další krok od puritánského nonkonformismu k faktickému odloučení od anglikánské církve. Stalo se tak podivuhodným způsobem. Podání máme od Bradforda. [2]

„Sám pan Johnson, který byl později pastorem ‚Boží církve‘ v Amsterdamu, byl kazatelem společnosti Angličanů od Staple v Middelburgu v Zélandu a měl od nich přidělené veliké a jisté zajištění a těšil se jejich vysoké vážnosti; a byl tak horlivý proti této cestě [oddělců], že když se [roku 1591] v tomto městě tajně tiskla Barrowova a Greenwoodova *Refutation of Gifford*, nejenže přispěl k jejímu odhalení, ale stal se nástrojem velvyslance, aby je zachytil v tiskárně a dal spálit.

Tohoto úkolu se tak dobře zhostil, že je nechal dojít až do úplného dokončení a pak překvapil celý náklad, nenechav žádný výtisk uniknout, a pak z moci magistrátu způsobil, že byly všechny veřejně spáleny, sám stoje opodál, dokud nebyly zcela stráveny v popel.

Vzal si jen dva výtisky, jeden aby jej měl ve své vlastní pracovně, aby mohl vidět jejich bludy, a druhý aby věnoval zvláštnímu příteli ke stejnému užitku.

Avšak povšimni si, co následovalo. Když toto dílo vykonal, odešel domů a usednuv ve své pracovně, počal obracet některé stránky té knihy a povrchně tu a tam číst, jak jej to napadlo.

Nakonec narazil na něco, co na jeho ducha počalo působit, a působilo tak, že jej to přivedlo k rozhodnutí, aby celou knihu vážně přečetl, a to učinil jednou i znovu.

Nakonec byl tak zasažen a jeho svědomí bylo tak znepokojeno, že nemohl nalézt v sobě klidu, dokud nepřeplul moře a nepřišel do Londýna, aby se poradil s autory, kteří tehdy byli ve vězení a záhy poté [6. dubna 1593] popraveni; po této rozmluvě byl tak nasycen a utvrzen v pravdě, že se už nikdy nevrátil na své místo v Middelburgu, nýbrž připojil se k jejich společnosti v Londýně a byl později [5. prosince 1592] uvržen do vězení a pak vypovězen.

A nakonec, když přišel žít do Amsterdamu, způsobil, že ty tytéž knihy, jejichž spálení byl nástrojem, byly znovu vytištěny a vydány na jeho vlastní náklad. A někteří z nás tu přítomných dosvědčují, že toto je pravdivé vyprávění, které jsme od jeho vlastních úst slyšeli před mnoha svědky.“

Přistoupení Johnsona k řadám londýnských oddělců jim dalo novou odvahu.

Přikročili k uvedení své církve do řádného pořádku a k volbě úředníků. Francis Johnson byl zvolen a ordinován pastorem (září 1592); o tři měsíce později byl dopaden v domě Edwarda Boyse, zámožného galanterníka na Ludgate Hill, a uvržen do vězení v Clinku.

Nedlouho poté Boys zemřel a pak roku 1594 se roznesla „zpráva“, že „pan Francis Johnson“ se uchází o paní Thomasine Boys[3], jeho vdovu.

Námlyvy byly úspěšné a vzali se na základě vzájemného souhlasu ve vězení podle zvykového práva země za přítomnosti svědků.

Když se to stalo známo, Johnson byl „zase těsně zavřen“ od canterburského „vrch-arcijáhna“ a nebylo mu dovoleno vycházet jako předtím s dozorcem.

Ženská záliba paní Johnsonové v šatech, náležející jejímu stavu a postavení, byla zdrojem těžké urážky pro jejího švagra George Johnsona, tehdy vězněného ve Fleetu, a vedla k směšnému, a přece žalostnému sporu mezi bratry.

Poznámky:

[1] Fenner zemřel v Middelburgu ke konci roku 1589.

[2] Young, *Chronicles of the Pilgrim Fathers*, s. 424–425.

[3] G. Johnson, *Discourse of Troubles*, 1603, s. 95. Jediné známé výtisky jsou v Sion College Library a Trinity College Library; oba jsem prohlédl.

Do této doby uteklo do Holandska pěkné množství Johnsonova stáda. V dubnu 1593 byl přijat přísný zákon „k udržení poddaných královny v poslušnosti“. Byl výslovně zaměřen proti oddělcům a měl trestat „osoby tvrdošíjně odmítající chodit do kostela nebo přesvědčující jiné, aby napadali královninu autoritu v církevních záležitostech“. [1]

Ti, kdo byli podle tohoto zákona usvědčeni, byli posláni do vězení; byly jim pak dány tři měsíce, aby se rozhodli navštěvovat nějaký farní kostel a při bohoslužbě veřejně odvolat; pokud odmítli, měli opustit panství královny a nikdy se nevrátit bez její zvláštního povolení.

Penry s ohledem na tento zákon napsal 24. dubna 1593 bratřím pozoruhodný list. Obsahoval poslední rady muže stojícího ve stínu smrti pro svědomí. Měli potlačit své osobní zájmy a pečovat o blaho celé církve.

„Moji dobří bratři, jelikož vás všech se zřejmě stihne vyhnanství se ztrátou majetku, připravte se na toto tvrdé nakládání a radujte se, že jste byli učiněni hodnými pro Kristovu věc trpět a nést všechny tyto věci. A prosím vás v nitru Ježíše Krista, aby se nikdo z vás v tomto případě nedíval na svůj zvláštní stav, nýbrž aby měl zřetel na obecný stav Boží církve, aby ta mohla jít a být podržena pohromadě, kamkoli se zalíbí Bohu vás poslat. Ach, veliké požehnání vzejde z této péče.“

Poznámky:

[1] Neal, I, s. 426.

Někteří členové tohoto „zkoušeného sboru“ hledali na podzim roku 1593 útočiště v Holandsku. Působením nového zákona k nim další přicházeli, jakmile jim vypršela tříměsíční doba vězení.

Nejprve se usadili v Kampenu, odtud se přestěhovali do Naardenu, kde obdrželi od magistrátu jistou dobročinnou pomoc, a nakonec se usadili v Amsterdamu. Tento poslední přesun kladu na konec roku 1595 nebo začátek roku 1596.

Máme obraz těchto uprchlíků z roku 1597 od otevřeného, a přece ne zcela nesympatického pozorovatele. Vidíme v něm, že už byli zneklidněni hádkami. Někteří fakticky přešli na postavení anabaptistické. Tento letmý pohled na exulanty podává John Payne v pojednání, v němž poskytuje „křesťanské napomenutí“ různým vrstvám svých krajanů. Jednu část věnuje „Seveřanům“.

„Také vy, moji krajaní jiného druhu a společnosti, stěhující se z Kampenu do Naardenu a odtud do Amsterdamu, a nyní bídne trhaní a rozdělení a rozptýlení sem i tam; kteří, ačkoli se láskou k dobrým věcem držíte základních článků naší víry, přece je to s neukázněnou horlivostí.“

Zbývající, kteří nesklouzli do „ohavných bludů“ anabaptismu, vybízí, „aby byli méně povýšení a pokornější, aby si více vážili Božích církví kolem sebe a méně se chvástali tou svou — bez pastora a svátostí po tyto 3 roky“. [1]

Bez řídicí a zdržující ruky svého pastora vnikl do církve duch sváru. Nesnáze povstaly vlivem užívání „ostré zbraně exkomunikace“. Vyhnaná církev nechtěla volit nové služebníky, ale hledala vedení listem od svých uvězněných vůdců v Londýně. Vztah mezi pastorem a církví byl pokládán za platný po celý život.

Může být tázáno, jak to, že Johnson po vypršení tří měsíců vězení nepřišel do Holandska. Inu, on s dalšími byl již ve vazbě, když vešel v platnost zákon k udržení poddaných královny v poslušnosti, a nebylo proti němu postupováno podle jeho ustanovení. Byl držen ve vězení přes čtyři roky. Úřady sotva věděly, jak s ním naložit.

Teprve na podzim 1597 se Johnsonu podařilo znovu se připojit ke svému stádcí. K opětovnému spojení došlo zvláštním způsobem.

NA MOŘI A ZEMI

Na jaře 1597 jeden či dva „Merchant Adventurers“ naplánovali rybářskou a objevitelskou plavbu k Rainee v Zálivu sv. Vavřince. Hlavou z nich byl Charles Leigh, sám oddělenec „který nazýval pastorovu manželku ‚sestřenicí‘,“ [2] a Abraham van Herwick.

Požádali královnu o dovolení „odvést z tohoto království různé řemeslníky a jiné osoby, které jsou známé jako sektáři“.

Bylo to přátelské opatření, s nímž Francis Johnson a jeho druzi souhlasili; ba ve skutečnosti sami požádali Tajnou radu, aby pohnula královnu k povolení odejít do „provincie Kanada, kde bychom z Prozřetelnosti Všemohoucího a s přízní Jejího Veličenstva nejen mohli uctívat Boha, jak jsme podle jeho slova přesvědčeni ve svědomí, nýbrž také konat velkou dobrou službu Jejímu Veličenstvu a naší zemi, a časem také značně škodit tomu krvavému a pronásledujícímu Španělu u Mexického zálivu“.

Myšlenky oddělců se už tehdy obracely k Novému světu jako k možnému útočišti. Ta myšlenka zůstala v patrnosti.

Tato žádost byla schválena. Čtyřem předním oddělcům — bratrům Francisovi a Georgi Johnsonovým, Danielu Studleymu, vládnoucímu staršímu církve, odsouzenému k smrti ve stejné době jako Barrowe, avšak omilostněnému, a Johnu Clerkovi — bylo dovoleno připojit se k výpravě. Avšak obchodní podnikatelé museli složit záruku, že se tyto oddělenci nevrátí do panství královny, ledaže by se stali spokojenými „žít v poslušnosti jejím církevním zákonům ve věcech náboženství“.

Bratři byli rozděleni na různé lodě, jako byli předtím v různých věznicích: Francis a Studley na *Hopewell*, které velel sám Charles Leigh, a George s Clerkem na *Chancewell* pod velením Stephena van Herwicka. Plavidla měla veselé názvy.

Vypluli z Gravesendu 8. dubna 1597 a muselo to být nesmírné ulehčení opustit páchnoucí vězení. Zadrženi protivětrém ve Falmouthu, George Johnson sám sebe ohrozil nerozvážnou rozpravou o náboženských tématech s námořníky a lodivodem svého plavidla a tím, že v přístavu veřejně ukazoval výtisk „Vyznání víry“ oddělců.

Konečně, s příznivým vánkem, opustili Lamanš a zamířili do Ameriky. Kdyby z této výpravy vzešlo trvalé osídlení, jistě by členové Johnsonovy církve přepluli z Londýna a Amsterdamu, aby se připojili ke svému pastorevi, a Otcové poutníci by byli předběhnuti. Ale tak tomu být nemělo.

Obchodní loďstvo za alžbětinských časů bylo silně protestantské a pouštělo se do každého plánu korzárství proti Španělům s jakousi svatou radostí starých křižáků. Útok na španělské lodě sliboval bezprostřednější zisk a vzrušení než dřina zakládání osady. Proto se ostře vyhlíželo španělské

lodstvo.

Obě lodě držely pospolu přes Atlantik a dosáhly Cape Race. U zátoky Placentia ztratily jedna s druhou spojení. *Chancewell* najela „za krásného slunečného dne“ na skaliska u mysu Breton a kapitán ji musel kvůli opravám vytáhnout na břeh; byla vyrabována Francouzi.

Posádce zbylo jen skrovné vybavení, ale zachránila své čluny. Připravili se vydat se po pobřeží dolů hledat pomoc nebo v naději, že se jim podaří zajmout kořist. G. Johnson a Clerke museli buď jít s nimi, nebo být ponecháni v divočině, anebo „být vydáni Francouzům, aby byli odvezeni do Francie, a ti by je na palubě nutili slyšeti mši“. „Tři tvrdé volby,“ říká Johnson.

Avšak pomoc byla nablízku; *Hopewell* po jistých příhodách s Francouzi šťastně dosáhla téhož pobřeží jako sesterská loď. Nechme, ať událost popíše George Johnson:

„Když jsme se v tom divokém kraji zdržovali tři či čtyři dny, během nichž připravovali své šalupy a chystali se, jak mohli, aby učinili kořist.

Prozřetelnost Boží, která nikdy neselže, ani na hoře či v pustině, se ukázala, neboť kapitán, kráčeje s Georgem Johnsonem a rozmlouvaje o těchto věcech, náhle (byv bystrého zraku) spatřil v moři daleko loď a řekl: ‚Vidím loď,‘ na což G. Johnson pravil: ‚Možná nám tím Pán pošle pomoc,‘ a požádal kapitána, aby k nim vyslal šalupu, aby jim oznámila naši ztroskotanost a tísní, a nepochybně Pán pohně jejich srdci k slitování.

Což kapitán hned poručil učinit, a když jsme stále kráčeli v naději, jeden, jenž měl velmi bystrý zrak, rozpoznal, že je to loď anglická, a uvedl nás v naději, že je to náš druh, který měl s námi podniknout tutéž cestu; což přimělo námořníky, aby tím více pospíšili se svou šalupou, a když k nim připluli a shledali, že to jest loď, jež měla býti s námi (na níž byl pastor a pan Studley, ti druzí dva vyhnanci), a když jim vypravovali o tísní, v níž jsme byli.“

Poznámky:

[1] *Troubles, etc.*, s. 109

[2] *Troubles, etc.*, s. 106.

[3] *Royal Exchange*, Haarlem 1597, „ad fin.“

„Ach! jaká tíseň mezi nimi nastala, zvláště u pastora pro jeho bratra, a u onoho laskavého muže, pana Charlese Leigha, kapitána té lodi, jenž nebyl tak zarmoucen ztrátou (ačkoli hlavní podíl na lodi byl jeho), jako byl radostný, že všichni muži jsou v bezpečí.

A hned prý přikázal lodivodovi zamířit do zátoky, kde byla naše nouze; a při onom setkání jaké tam byly slzy (ne pro ztrátu), nýbrž pro radost, že jsme se takto setkali — zvláště mezi bratry — to nemohu vyjádřit; ba ani teď nemohu psát bez slzí, když vzpomínám na tak podivuhodnou Boží prozřetelnost i v cizí zemi.“ [1]

Celá společnost byla vzata na palubu *Hopewell* a 25. července měli to štěstí, že narazili na „pozoruhodně silnou loď“ z Belle Isle, o blízké „nosnosti 200 tun“, a zajali ji.

Leigh se svými oddělenými přáteli a lodní posádkou byli převedeni na kořist. Doufali v další úlovek, ale když se počátkem srpna znovu vydali na moře, shledali, že jejich takeláž je tak shnilá a zásoby tak krátké, že se po několika dnech usnesli zamířit přímo domů.

Společnost na *Hopewell*, obávající se, aby nepřišla o svůj podíl na kořisti, rozhodla se vrátit ve stejný čas. Když pluli zpět přes Atlantik, krátili si náboženští vyhnanci čas rozpravami, jež někdy přecházely v horké spory, podněcované Studleym, který „leže ve své kabině tu a tam vystrčil hlavu a předkládal pastoru otázky a látku“, [2] což Georgi Johnsonovi svým počínáním připomínalo „štěkajícího psa“.

Když se blížili k anglickému pobřeží, museli se vyhnanci poradit o své bezpečnosti. Studley navrhl kapitánovi, aby po příjezdu do přístavu po nějaký čas držel George Johnsona těsně na palubě, neboť se obávali jeho nerozvážnosti. Tento plán kapitán odmítl připustit.

Poznámky:

[1] *Troubles, etc.*, s. 110.

[2] *Troubles, etc.*, s. 112.

Kořistní loď dorazila k ostrovu Wight 5. září a Leigh se svými čtyřmi přáteli vystoupili na břeh a z Southamptonu jeli do Londýna, zanechavše lodního mistra a posádku, aby přivedli svou loď po řece do Temže, „kde byla učiněna kořist“.

George Johnson nám líčí sled událostí:

„Když jsme přišli do Londýna, a každý byl ubytován zvlášť — pro větší bezpečnost, aby když se jeden dostane do nesnází, ostatní mohli uniknout — po dni či dvou poslali [t. j. Leigh, Studley a Francis Johnson] pana [Thomase] Bisopa [Bishop] k Georgi Johnsonovi, aby mu oznámil, že je známo, že jsme ve Městě, a že se má hned připravit a jít k lodi do Gravesendu, kde se s ním pan Studley setká a pojedje s ním.“

George tedy vyrazil do Gravesendu. V kapse měl jen devět pencí a šest pencí z toho zaplatil za jízdné do Gravesendu.

Daniel Studley a jeho bratr Francis nepřijeli asi tři nebo čtyři dny, a George se do té doby svou hádavou povahou přivedl do pořádné horečky: spílal jim a chtěl vědět, jak si myslí, že bude žít.

Řekli, že mohl jít do domu jednoho z „bratří“, který bydlel tři nebo čtyři míle od Gravesendu, a oni by pro něj byli poslali, až by sjeli dolů.

Druhého dne se společně nalodili do lodi do Amsterdamu, a bezpečně se dostali do toho přístavu útočiště, radující se ze setkání s bratřími, kteří se tam již usadili se svým „učitelem“ Henrym Ainsworthem a svým „vládnoucím starším“ Matthewem Sladem. Tak po dlouhém odloučení církev opět požívala přítomnosti svého pastora, Francise Johnsona.

Poznámky:

[1] Thomas Bishop se oženil se sestrou George a Francise Johnsonových.

Takové tedy byly některé z těžkostí a dobrodružství, které potkaly učitele Johna Smithe.

Není divu, že mladší muž od něho převzal zřetelný sklon puritánským směrem. Smith by s zájmem vyhlížel každou zprávu o Johnsonovi, jež prosákla do Cambridge, a zajisté by byl horlivým čtenářem jeho knih.

Znal Johnsonovo „Treatise of the Ministry of the Church of England, wherein is handled the question whether it be to be separated from or joyned unto“, projednané s Arthurem Hildershamem a vydané roku 1595. Byl ovlivněn „Brief Declaration of the ordinary officers of the Church of Christ“ a „Some notes touching the Lorde’s Prayer“, připojenými k tomuto svazku.

Věděl také o Johnsonově polemice s Henrym Jacobem (1563-1624), dané do tisku tímto druhým roku 1599¹ a Johnsonem zodpovězené roku 1600.

Můžeme též předpokládat, že Smith byl pozorným studentem separatistického „Confession of Faith“, na němž měl Francis Johnson hlavní podíl. Nepochybně by rozvažoval o sporných otázkách a probíral je se svými kolegy na koleji.

Poznámky:

¹ *A Defence of the Churches and Ministry of Englande*, Middelburgh 1599. *An Answer to Maister H. Jacob, his Defence, etc.*, 1600.

SMITH NA UNIVERZITĚ

Vše, co je známo o působení Johna Smithe v Cambridge, lze shrnout v několika slovech, a zde uzavřeme vyprávění o této etapě jeho života. Záznam o získání „bakalářského“ stupně nenalzáme, neboť seznamy pro roky 1589-1590 jsou neobnovitelné, ale roku 1593 se stal „Master of Arts“ a před sv. Michaelem 1594 byl zvolen za „Fellowa“. V tomto období přijal „svěcení“. Máme pro to jeho vlastní svědectví. V listu Richardu Bernardovi roku 1609 napsal:

„Úplně odmítám vaše svěcení, které jsem měl od Wickhama, preláta lincolnského, když jsem byl zvolen fellowem Christ’s College v Cambridge.“ [1]

To potvrzuje Bernard, který prohlašuje, že Smith „byl ustanoven za kazatele biskupem Wickhamem“. [2] Tyto pasáže jsou důležité, protože ztotožňují Johna Smithe, o něhož se zajímáme, s tím, jenž držel fellowship na „Christ’s“ od roku 1594 do Lady Day 1598.

William Wickham byl biskupem lincolnským v letech 1584-1595. Tato datace vylučuje dva jiné Johny Smithy, kteří byli v té době na Christ’s College. Smíme-li důvěřovat Bernardovi, jenž se jeví být dobře informován, Smith „byl uveden do benefícia“, ale místo a povaha jeho benefícia dosud nebyly určeny. Prohledal jsem kusé memorandum o institucích a ordinacích biskupa Wickhama uchované ve věži Alnwick v Lincolnu, ale žádné odkazy na Johna Smithe se nedochovaly.

Zdá se, že John Smith byl po nějaký čas zapojen do tutorské práce, při níž mu občas vypomáhal Samuel Ward, katecheta koleje a později Master Sidney Sussex.

V rukopisném poznámkovém sešitě, který Ward zanechal, jsou jedna či dvě zmínky o něm; z nich je zřejmé, že Smith byl pokládán za kolegiána jistého postavení.

Ward si pod datem 28. června 1596 poznamenává své „příliš rozhazovačné řeči k panu Smythovi“.

Dne 28. srpna téhož roku si vyčítá „můj nedostatek pozornosti a neuplatnění *Mr. Smith his commonplace* k mému vlastnímu užitku“.

Znovu 16. srpna následujícího roku mluví o „mé vlašnosti v modlitbě v *Mr. Smith his chamber*“ a pak na „Bartholomějský den“ si kárá „mou myšlenku pýchy v tom, že *Mr. Smyth [was] with me*“.[3]

Tyto záznamy ukazují, že Smith byl někdo, kdo se aktivně podílel na práci své koleje. Deník se dále zmiňuje o Williamu Perkinsovi, Cuthbertu Bainbriggovi, Thomasi Newhousovi (později u St. Andrew's, Norwich) a Willu Boltonovi, jehož „puples“ bylo Wardovou povinností číst; a mám za to, že John Smith byl dobře obeznámen se všemi z tohoto malého okruhu.

Smith tedy byl v Cambridge po neobyčejně dlouhé období. Byla to doba vzrušená, kdy se náboženská rozprava vedla s vervou. Sporné body mezi Traversem a Cartwrightem na jedné straně a Whitgiftem a Hookerem na straně druhé byly vymezovány ostřeji.

Byla to doba, kdy William Perkins (1558-1602), fellow „Christ's“, kázal s podivuhodným úspěchem jako lektor u Great St. Andrew's. Smith měl příležitosti k rozpravám s Williamem Amesem (1576-1633), Williamem Bradshawem (1571-1618) z Emmanuelu a Johnem Robinsonem z Corpus Christi.

Můžeme bezpečně uzavřít, že tato část jeho života v Cambridge pod vstřícným vedením Edmunda Barwella, Master Christ's College, zanechala v jeho mysli hluboký dojem. Právě nyní se jeho myšlenky obrátily k oněm zkoumáním o povaze a ústavě pravé Církve Kristovy, která jej nakonec vedla k odložení poslušnosti vůči Církvi anglikánské a ke shromáždění nové církve podle novozákonního plánu.

Poznámky:

[1] „I utterly renounce your orders...“ — cit. v listu Richardu Bernardovi, 1609.

[2] Bernard, *Plaine Evidences*, 1610, předmluva: „Smith byl ustanoven ministrem biskupem Wickhamem.“

[3] Rukopisný deník Samuela Warda v knihovně Sidney Sussex College (MS diary of Sam. Ward in Sid. Suss. Coll. Library).

[4] William Bradshaw, *Paralleles, Censures, etc.*, s. 102.

Štěpán Křivánek

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)